N°. 52. 1833.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws-Blad.

Vrijdag den 1 Maart.

Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen,

DOOR

Mr. J. C. DE JONGE,

Archivarius van het Rijk. (1)

Terwijl men hoe langer hoe meer de leeslust van velen eeniglijk zich ziet bevredigen door Dagbladen en Vlugschriften, is er voor een werk van eenigen omgang een titel noodig, welke, en door het onderwerp eene bijzondere belangstelling wekt, en door den naam des Schrijvers eene behandeling waarborgt, overeenkomstig met de waarde des onderwerps. Beide deze vereischten bezit het werk, waarvan wij het eerste deel aankondigen. In een tijd toch, als dien wij beleven, is elke herinnering aan de grootheid onzer Vaderen welkom, en is er tot opwekking van den volksgeest zeker niets geschikter, dan den tijdgenoot op de wonderen van Neêrlands vroegere waterhelden, reeds in zoo menig tafereel geschetst, uit een geheel nieuw gezigtspunt te wijzen. Want, hoeveel er ook over zeezaken en over de bedrijven onzer Nederlanders ter zee moge geschreven zijn, het ontbrak ons nog aan eene Geschiedenis van ons Zeewezen, dat is, aan » een » doorgaand verhaal, waarin niet alleen de lotgevallen dergenen, die in » den oorlog ter zee hebben uitgemunt, beschreven worden, maar waarin » tevens de in- en uitwendige gesteldheid van dat Zeewezen in de verschil- » lende tijdperken wordt gekenmerkt; waarin de oorzaken van deszelfs op- » komst, bloei, verval en herleving worden aangewezen, en waarin de » gebeurtenissen zoo binnen als buiten het Vaderland, welke eenen regt- » streekschen of zijdelingschen invloed op deszelfs toestand gehad hebben, » duidelijk en geleidelijk worden ontvouwd." Het is deze Geschiedenis, welke ons hier wordt aangeboden. En wat nu den Schrijver betreft, deze heeft door zijn geschrift over den *Oorsprong der Hoeksche en Kabeljaauwsche Twisten*, de *Levensbeschrijvingen van Jan en Cornelis Evertsen*, *van Witte Corneliszoon de With*, en van zijnen voorganger in het nasporen van oude oorkonden, *H. van Wijn*, en door andere geschiedkundige verhandelingen, zijne grondige geschiedvorsching en beschaafden schrijfstijl genoegzaam doen kennen, om ons met verlangen een werk te doen in handen nemen, 't welk zoo veel wetenswaardigs belooft. Het is waar: de Heer DE JONGE is zelf geen zeeman; maar, blijkens het korte Voorberigt, heeft hij zoo veel hulpvaardigheid van ervarene zeelieden ondervonden, dat hij hierdoor, en door de uitgestrekte hulpmiddelen, welke hem ten dienste stonden, volkomen in staat is gesteld, de opgenomene taak te volvoeren, en wij niet aarzelen te verklaren, dat, zoo het vervolg aan dit eerste deel beantwoordt, ook de *verdiensten* van het werk hetzelve waardig maakte aan Z. K. H. den Admiraal-Generaal te worden opgedragen, gelijk de Schrijver in zijne opdragt zedigheidshalve verklaart alleen om den *inhoud* daartoe verlof te hebben gevraagd.

Dit eerste deel loopt tot aan den Munsterschen Vrede, en is in twee Tijdvakken verdeeld, waarvan het Eerste *de vroegste tijden bevat tot aan den opstand tegen Spanje*. Na over het regt der Vorsten, in de vroegste tijden, om de Edelen en Welgeborenen ook tot den krijg te water op te roepen en over het regt van Riemtalen gesproken te hebben, wordt de gesteldheid van het Zeewezen en de wijs van oorlogen te water in het begin en het midden der 14de eeuw meer bijzonder behandeld. De invoering van het geschut en van het kompas bragt eene geheele verandering in het Zeewezen te weeg. Nu eerst ontstond er eene eigenlijk gezegde *Marine*, welke langzamerhand, vooral door het Bevelschrift van *Maximiliaan* in 1487, onder het bepaald toezigt kwam van een Admiraal. De hieruit voortgevloeide instelling van het Admiraliteitshof, welks aard en wijze van regtspleging uitvoerig beschreven worden, was van grooten invloed op de meerdere regelmatigheid in het Zeewezen en werd de grondslag der later opgerigte collegien ter Admiraliteit. Na dit over het bestuur van het Zeewezen gezegd te hebben, wordt deszelfs gesteldheid beschreven in vele bijzonderheden over de soorten van schepen, de bewapening, bemanning, krijgstucht, voeding, zamenstelling der vloten, de seinen en manoeuvres; en daar dit alles meer bijzonder op *Holland* en *Zeeland* betrekking had, zoo wordt over het Zeewezen in *Friesland* in 't bijzonder gehandeld. Maar wat zijn schepen, zoo geene ervarene zeelieden deze logge ligchamen bezielen. Ook daaraan ontbrak het *Nederland* reeds in de vroegste tijden niet, gelijk door voorbeelden gestaafd wordt, terwijl de slotsom van des Schrijvers onderzoek deze is, dat er reeds voor den Spaanschen opstand een Nederlandsch Zeewezen bestond, hetwelk de grondslag was van die luisterrijke Marine, waaraan ons Vaderland zoo veel verpligt is.

Nu opent zich het Tweede Tijdvak, hetwelk *van den opstand tegen Spanje* zich uitstrekt *tot aan den Munstersche vrede*. Het ontstaan en de dappere daden der watergeuzen worden vermeld en de verdere gebeurtenissen welke met het onderwerp in verband staan. Doch in de eerste 18 jaren van den opstand onderging het zeewezen weinige verbeteringen; de verrigtingen onzer waterhelden bepaalden zich tot gevechten op de rivieren en langs de kusten, maar het was de Spaansche onoverwinlijke vloot, welke hen met roem in de opene zee bragt. De expeditie naar *Cadix* in 1596 vertoonde voor 't eerst aan de nu reeds naijverige *Britten* der Staten vlag en deze gebeurtenis geeft den schrijver aanleiding om hetgeen vroeger, in een afzonderlijk uitgegeven stukjen over den oorsprong der Hollandsche vlag, door hem betoogd is, op nieuw uit een te zetten en nader toe te lichten, waardoor wij tot de volle overtuiging gebragt worden, *dat Nederland zijne roemrijke vlag aan den grondlegger zijner vrijheid te danken heeft.* Zeer uitvoerig en belangrijk is de schrijver over de oprigting in den jare 1597, den aard en den werkkring der 5 collegien ter Admiraliteit. Bij het lezen hiervan kunnen wij niet nalaten de wijsheid en het doorzigt te bewonderen onzer vaderen, die (gelijk zulks eigenlijk het geval was met hunne geheele staatsregeling) inrigtingen tot stand bragten, enkel voor die tijden en die omstandigheden bestemd, en welke evenwel twee eeuwen lang zich hebben staande gehouden. Na de oprigting der Admiraliteit-collegien te hebben vermeld, vat de schrijver den draad der Geschiedenis, wat de bedrijven ter zee betreft, weder op. De heldendood van CLAASZEN wordt gedacht en HEEMSKERKS glorierijke overwinning in de baai van *Gibraltar* in hare hooge belangrijkheid voorgesteld. Naast de Zeemagt van den Staat ontstond daarop die van de Oost- en West-Indische Compagnien, wier kloeke daden in eenige trekken met warmte geschetst worden. In 13 jaren, van 1623 tot 1636, zond de West-Indische Compagnie 800 schepen uit, bemand met 67,000 zeelieden en soldaten, en veroverde zij daarmede in dat tijdsbestek meer dan 600 vijandelijke oorlogs- en koopvaardijschepen. Groot was de invloed, welke deze nieuwe zeemagt op de Marine van den Staat had. Minder gunstig daarentegen waren voor onze zeemagt de gevolgen, welke de strijd met de *Duinkerkers* op dezelve had, welks oorsprong, voortgang en uiteinde beschreven worden. Doch PIET HEYN maakte zich door het verbeteren der krijgstucht en van andere aangelegenheden ongemeen verdienstelijk en uit den oorlog met de *Duinkerkers* ontstond eene nieuwe zeemagt, de zoogenaamde Directie-schepen, waaromtrent vele, tot hiertoe weinig of in 't geheel niet bekende bijzonderheden worden te boek gesteld. De schrijver gaat thans over om de gesteldheid van het zeewezen bij het einde van dit Tijdvak te doen kennen, waarbij wederom, nagenoeg in dezelfde orde als bij het eerste Tijdvak geschied was, over den bouw en het charter der schepen, de wapening en bemanning, het bestuur, de krijgstucht, de beloohningen en de voeding, over de zamenstelling der vloten, de orde op dezelve en de manoeuvres, al het noodige uit oorspronkelijke bescheiden wordt te boek gesteld. Bij gelegenheid dat over het bestuur wordt gehandeld, wordt FREDERIK HENDRIK verdedigd tegen der beschuldiging, als of het zeewezen opzettelijk door dien Prins zou verwaarloosd hebben, en hiermede, hetgeen verder nog nader blijken zal, bevestigd hetgeen door den schrijver in de Opdragt gezegd is en niet algemeen gevoeld wordt, dat het Huis van Oranje een gewigtig deel heeft gehad in het aanzien van ons zeewezen. Eindelijk wordt de Geschiedenis van dit Tijdvak besloten met de beschrijving der luisterrijke en door eene kaart opgehelderde overwinning voor *Duins*, van den val van *Duinkerken* en andere krijgsgebeurtenissen ter zee.

Zoodanig is in 't kort de inhoud van dit Boekdeel. Eene groote menigte boeken en onuitgegevene stukken heeft de schrijver moeten doorloopen, om de belangrijke resultaten te verkrijgen, welke ons worden medegedeeld. Men zou de aanmerking kunnen maken, dat door eene splitsing in Afdeelingen of Paragrafen, met eene korte aanwijzing van het daarin behandelde, het overzigt van het geheel duidelijker, en het gebruik des werks, hetwelk zeker dikwijls zal worden aangehaald, gemakkelijker zou geworden zijn; doch bij een werk, hetwelk niet éens, maar meermalen verdient gelezen te worden, verliest deze aanmerking een gedeelte van hare kracht. Wij wenschen, dat de schrijver zijne taak met lust zal kunnen ten einde brengen. Hij zal ons een werk geschonken hebben, welks inhoud niet alleen door elken zeeman behoort in 't geheugen geprent, maar ook door iedereen gekend te worden, die prijs stelt op onzen nationalen roem.

(1) Te 's Gravenhage bij de Gebroeders *van Cleef*, 1833. De prijs van dit Eerste Deel is *ƒ* 5,50.

LATERE BERIGTEN DER COURANT,

van Donderdag 28 Februarij,

behelzende de laatste *Fransche* en *Belgische* Nieuwstijdingen benevens de *Fransche Beursprijzen* van den volgenden dag.

BELGIE.

BRUSSEL, den 27sten Februarij.

Het hoog-militair geregtshof heeft gisteren in de zaak van den *Messager de Gand* uitspraak gedaan, en niet alleen, tegen de conclusien van den auditeur-generaal, het door de beschuldigden gedaan appel aangenomen, maar ook het vonnis van den krijgsraad te velde verbroken en denzelven in deze incompetent verklaard; het publiek ministerie overigens vrijheid latende, ten aanzien der beschuldigden als naar regt te handelen. De uitgever van den *Messager de Gand* en zijne medebeschuldigden zijn dus daardoor aan hunne natuurlijke regters weder gegeven.

— De Gentsche bladen deelen eene correspondentie mede, tusschen den kommandant van het korps Gentsche [illegible] *van de Poele*, en den nieuwen militairen kommandant van de Vlaanderen, den generaal *Magnan*, [illegible] van den heer *Gendebien* [illegible] sche petitien, ten behoeve van den [illegible], welke [illegible] voering op de persen van den *Courier* [illegible] bij menigte in de Vlaanderen zijn verspreid geworden. Van wegen gemelden

afgevaardigden, of door middel van den *Courrier*, was een pak met 400 exemplaren van gezegde redevoeringen aan den kolonel *van de Poele* ter verspreiding gezonden, doch deze heeft integendeels, om de inzigten van het bestuur te bevorderen, gemeend deze exemplaren aan den generaal *Magnan* te moeten bezorgen, die dezelve daarop, met eenen beleefden brief aan den heer *Gendebien* teruggezonden heeft, tot groote ergernis van den *Courrier*, die nu wel plegtig verzekert, bij eene tweede expeditie, zich van eenen beteren correspondent dan mijnheer *van de Poele* te bedienen.

— De belgische maçonnique loges, hebben tot hunne scheiding van die van het groot Oosten en Holland besloten, met uitzondering van de Gentsche loges, welke daartegen hebben geprotesteerd.

— De herstellingen en het digten der coupures aan den dijk van Burght zijn voor eene som van 500,000 franken aanbesteed.

— Het klein aantal in de bassins te Antwerpen aangekomen schepen, heeft den handel eenige levenheid gegeven. Een driemastschip was wederom in het gezigt. De schepen op de rivier worden voortdurend tot bij Lillo door hollandsche kanonneerbooten begeleid.

— De heer *Meeus*, gouverneur van de bank, is van zijne zending naar Parijs teruggekomen.

— Onze bladen spreken van een courrier, die, van Konstantinopel naar Londen bestemd, onze stad is gepasseerd, en overbrenger zou zijn, van de belangrijke tijding, dat de onderhandelingen tusschen *Ibrahim* en den Sultan gebroken waren, dat de eerste op Konstantinopel in aantogt was, terwijl de Sultan in dien uitersten nood de hulp van Rusland zou hebben aangenomen.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 25sten Februarij.

De onderhandelingen over de Belgische aangelegenheden schijnen de diplomatie weder ernstig bezig te houden. De Engelsche en Oostenrijksche gezanten hebben nog heden eene conferentie met den minister van buitenlandsche zaken gehad. Te gelijk zouden de gezant van Pruissen en de zaakgelastigde van den koning der Nederlanden zich beklaagd hebben over de geheime pogingen, die door zendelingen van het Engelsch en Fransch gouvernement worden aangewend, om bij de Hollandsche natie, over den voortdurenden onzekeren en voor den handel drukkenden toestand, misnoegen te verwekken. Eindelijk verzekert men, dat voor weinige dagen door het Nederlandsch gouvernement aan de hoven van Londen en Parijs eene nota is overhandigd, waarbij men zich ernstig beklaagt over de belemmering, die thans reeds meer dan drie maanden aan den handel wordt in den weg gelegd, en tevens wordt te kennen gegeven, dat men ernstig op wedervergelding bedacht is, en voor 't minst in dezen staat van onzekerheid het heffen van eenen gematigden tol op de Scheldevaart geraden oordeelt.

— Volgens de *Gazette de France* zoude de heer *de Rayneval* als gezant te Madrid door den generaal *Guilleminot* worden vervangen.

— Op een der laatste feesten aan het hof gegeven, heeft een gedeelte der genoodigden zich zeer geërgerd over de onbeschaamdheid van een Engelsch officier der kavallerie, wiens patroontas met eene W was versierd, waarin men de eerste letter van *Waterloo* wilde erkennen. Nadat de meeste der liberale bladen zich hoogelijk over deze beleediging hadden beklaagd, is eindelijk de *Constitutionel* op het denkbeeld gekomen, dat ook de naam des konings van Engeland met dezelfde letter begint.

— De luitenant-generaal *Pelet*, die tijdelijk het bevel voerde over het observatie-leger aan de Noordoostelijke grenzen, heeft de directie over het algemeen depot van oorlog weder opgenomen.

Beide de ontwerpen van wet op de organisatie der departementale raden, en de onteigening ten algemeenen nutte zullen morgen door het ministerie aan de kamer der pairs worden voorgelegd.

— De laatst ontvangene berigten uit Oporto luiden gansch niet voordeelig voor de zaak van don Pedro. De bezetting zoude bij den uitval, door den generaal *Solignac* ondernomen, een zeer aanmerkelijk verlies hebben geleden, doch het gerucht, dat het opperbevel dien ten gevolge aan dezen krijgsman was ontnomen, wordt niet bevestigd.

— Heden (25 *Februarij*) waren de fondsen genoteerd: de 5 pCt. kont. 104,20; op tijd 104,45; de 3 pCt. kont. en op tijd 78,65; Nap. renten kont. 88,70; op tijd 89; Sp. perpet. kont. 65½; op tijd 65¾; Cortes 12¾.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 28sten Februarij.

De 36ste verjaardag van Z. K. H. Prins *Frederik* der Nederlanden, wordt alhier zoo door het uitsteken van vlaggen, als het houden eener luisterrijke parade gevierd, en zal heden avond met een aanzienlijk bal, ten huize van mejufvrouw de wed. *L. Oers* besloten worden.

Vervolg der benoemingen, volgens Zr. Ms. besluit van 21 Februarij.

Bij het korps rijdende artillerie.

Tot majoor, de kapitein F A Meyl, van het 1ste bat veld-art; tot kapitein, de 2de kapitein W Koopman, van het korps; tot 2den kapitein, de 1ste luit. A E Slengarde, insgelijks van het korps.

Bij het 3de bataillon artillerie nationale militie:

Tot majoor, de kapitein F E Knoote, van het bat; tot 2de luit, de kadets-serg J F Riesz en O J Fredzess, beide van hetzelfde bat.

Bij het 4de bataillon artillerie nationale militie:

Tot luitenant-kolonel en kommandant van hetzelve, de maj W F Heydereich, kommanderende de divisie pontonniers, tot kapitein, de 2e kapitein H M van Meurs, à la suite van den staf der artillerie; tot 2e luit. de serg P C van Groin, van het 3e bat veld-artillerie; H C Hanewinkel, van het 4e bat artil nat militie, en W Ermerins, van het bat vrijw artilleristen.

Bij het 6de bataillon artillerie nationale militie:

Tot luitenant kolonel en kommandant van hetzelve, de maj A J Aerts, van het 3de bat veld-artil; tot kapitein, de 2e kapitein L L Baehr, van het 6e bat artil nat militie; tot 2den kapitein, de 1e luit W J Camp, van het 1e bat veld artil; tot 2e luitenants: de serg G L C van Oldenborgh, van het 6e bat artil nat militie, en A J R Kempe, van het 3e bat veld-artil; mitsgaders de kadet serg J C M E Reede van Oudshoorn, van het bat vrijw artilleristen.

Bij het bataillon artillerie schutterij:

Tot 2den kapitein, de 1e luit J F Klercq, van het 3de bat artil nat militie; tot 2e luitenants: de serg A A Hoogeveen, van het 4de bat artil nat militie, en W J Kempers, van het 1e bat veld artillerie.

Bij de divisie pionniers:

Tot majoor, de kapitein K J Hoogeveen laatstelijk onder-directeur der voormalige stapel- en constructie-magazijnen te Antwerpen, en kommandant der tweede komp artill werklieden, thans waarnemend onderdirecteur in de eerste artillerie directie.

Bij het bataillon artillerie transport trein:

Tot 2den luit à la suite, de opperwachtm T J Vlaslblom, van het bat transp trein.

2° In hunnen tegenwoordigen rang en ancienneteit verplaatst,

Bij den staf der artillerie:

De kolonel W B E Paravicini di Capelli, van het 1e bat veld artillerie, en tot het uitoefenen der functien in de 2e artillerie-directie, de kolonel M. A. Kuytenbrouwer, thans directeur van de 4e artillerie directie.

3°. Het traktement van non-activiteit toegelegd aan den majoor P. Wynands, plaatselijken artillerie kommandant te Veere, in afwachting dat aan hem het pensioen zal worden verleend.

4°. De generaal majoor U Huguenin, tot dus verre tijdelijk belast met de directie der stapel- en constructie-magazijnen te Delft, eervol uit deze betrekking ontslagen, onder dankbetuiging voor de diensten door hem, zoowel in deze functie als in die van directeur van 's Rijks gieterij van ijzeren geschut te Luik, aan het Rijk bewezen.

— Uit het onlangs in het licht verschenen werk, getiteld: Algemeene Rekening wegens de ramp aan de stad Leiden overgekomen op den 12den Januarij 1807, opgemaakt door de heeren *W. P. Kluit* en *C. J. Wenckebach*, waarvan wij in ons nommer van den 26sten jl. melding maakten, blijkt, dat behalve de giften van particulieren, die regtstreeks gedaan en verantwoord zijn, Breda op den staat n°. 3 voorkomt a *f* 3410:10:14, en de provincie Noord-Braband voor *f* 18,469:12,12.

— Regtstreeksche berigten uit St. Omer, te 's Hage ontvangen en van den 20sten dezer gedagteekend, houden de aangename verzekering in, dat de Nederlandsche onder-officieren, soldaten en matrozen, die tot de bezetting van het kasteel van Antwerpen behoord hebben, thans behoorlijk gevoed worden en gehuisvest zijn. De kazernes, waarin zij zich te St. Omer bevinden, zijn zeer voldoende en behoorlijk van stroozakken voorzien, terwijl tevens ieder soldaat thans een deken heeft. De gezondheid der manschappen is goed, hebbende zich onder hen tot nu toe geenerlei kwaadaardige ziekte vertoond. Ook voor de verbetering der gezondheid van den generaal *Chassé*, in wiens lot het geheele vaderland te regt zoo veel belang stelt, doen zich meer gunstige uitzigten op. Het ongemak, waaraan deze krijgsheld, sedert een val van het paard, door hem in 1820 in het kamp van Ravels gedaan, meer en meer leed, is door de onvermoeide zorgen van den geneesheer *Croissant*, die hem vrijwillig naar St. Omer is gevolgd, aanmerkelijk gelenigd. Men vleit zich tevens dat de koortsen, waardoor de generaal, sedert het betrekken der citadel in October 1830, bij tusschenpoozen en somtijds drie of vier maanden achtereen, gekweld is geworden, thans, nu het hem vergund is naar ligchaam en ziel eenige meerdere rust te smaken, geheel zullen wijken.

Vervolgd der ANNEXEN tot de Nota, dd. 14 Februarij, door de Gevolmagtigden van Frankrijk en Engeland aan den Nederlandschen gezant medegedeeld:

ANNEXE D.

Verbale Nota, den 5den Februarij 1833, door den Baron *van Zuylen* aan de Gevolmagtigden van Frankrijk en Groot-Brittannie toegezonden.

De ondergeteekende heeft de eer de hierna volgende openlegging en mededeeling aan HH. Excell. de Gevolmagtigden van Frankrijk en Groot-Brittannie te doen toekomen.

Den 2den Januarij jl. ontving het Kabinet van 's Gravenhage van de Gouvernementen van Frankrijk en Engeland den voorslag om eene voorloopige Conventie te sluiten, waarvan het ontwerp aan hetzelve ter zelfder tijd werd overgezonden. Die uitnoodiging met ijverdrift den 9den daaraanvolgende beantwoordende, nam het Kabinet van 's Gravenhage dat voetspoor aan, met enkele weinige wijzigingen in het zamenstellen der artikelen. Bij de, het gewijzigde ontwerp verzellende Nota, ontving de ondergeteekende den specialen last, om die transactie te behandelen en te onderteekenen, welke onafscheidelijk is van de herroeping der door de beide Gouvernementen uitgevaardigde bevelen, opzigtelijk den Hollandschen koophandel en de vrijgeving der naar Frankrijk gevoerde Militairen en Zeelieden. Bij die nieuwe gelegenheid werd de gesteldtenis van den ondergeteekenden ten aanzien van de vertegenwoordigers der beide Hoven, reeds duidelijk in de opgenoemde Nota van 9 Januarij en in de zamenkomsten van het *Foreign-Office* gebleken, andermaal blootgelegd in het antwoord, hetwelk de ondergeteekende de eer had den 31sten Januarij ll. aan HH. Excell. te doen geworden; het scheen als of zelfs alle schijn van twijfel waren opgeheven.

Toen HH. Excell., na eenige voorbereidende conferentien, het gewijzigde ontwerp zijns Hofs in overweging namen, werd hij smartelijk getroffen door te ontdekken, dat zij niet slechts noodig had-

den geoordeeld al de door dat Hof gewenschte wijzigingen te verwerpen, maar ook aan den ondergeteekenden hun eigen ontwerp van den 2den Januarij aan te bieden, zonder eenige verandering hoegenaamd, edoch vermeerderd met twee nieuwe Artikelen, die weinig geschikt waren om hetzelve aannemelijker te maken.

De ondergeteekende onthield zich des te eerder van omslagtige tegenwerpingen, daar hij veelmeer onderstelde, dat men het ontwerp van den 2den Januarij had laten varen, gelijk HH. Excell. zich kort te voren hadden verstaan, door het behouden van eene beweegreden, welke noodwendiglijk al de omzigtigheid der ondergeteekenden moest tot zich strekken, en hun natuurlijkerwijze bij voorkeur moest doen hechten aan een ander ontwerp, waarvan zij hem de keuze lieten. Dit andere ontwerp, bevrijd van Artikel 6, hetwelk aan den ondergeteekenden eene magt deed onderstellen, welke hij niet bezit, die namelijk: van met twee Mogendheden een definitief tractaat te sluiten waartoe vijf Mogendheden contraktanten zijn met den Koning der Nederlanden, scheen hem toe bepalingen te bevatten, over het geheel strokende met de conciliërende gezindheid zijns Hofs. Dien ten gevolge nam hij den inhoud daarvan aan, uitgenomen het Artikel, hetwelk gewaagt van de erkenning der Belgische onzijdigheid, eene bepaling, welke zich moeijelijk laat begrijpen voor en aleer de begrenzing des respectiven grondgebieds hebben plaats hehad, en welke overigens geen gedeelte hebbende uitgemaakt van de voorstellen op 2 Januarij ll. gedaan, te regt beschouwd wordt als voorbehouden aan het definitieve Tractaat. Uit dezen hoofde stelde de ondergeteekende een ontwerp op, hetwelk hij in de zitting van 3 Februarij ten burele nederlegde.

In deze stand van zaken hebben nu H. H. Exc. hem in eene reeks van zes artikelen nieuwe gedachten geopenbaard, welke zoo nabij komen aan het vaarwel gezegde ontwerp, dat hij slechts weinige aanmerkingen zal hebben te maken om de kwasi-identiteit aan te wijzen.

Geene der door zijn Hof den 9den januarij voorgeslagen wijzigingen, welke, als behoorlijk, bovenal de volhardende zorg en aandacht van den ondergeteekenden moeten blijven opgewekt houden, wordt daarin teruggevonden.

De erkenning der onzijdigheid, welke even als andere hoofdonderwerpen, voor het definitieve traktaat schijnt te moeten worden bewaard, wordt daarbij op den voorgrond gesteld.

Al die gezigtspunten in beschouwing hebbende genomen, en daar de arbeid, waaraan H. H. Exc. zich hebben toegewijd, in geen hoofdvoorwerp verschilt van het vroegere verlatene ontwerp, zoo heeft de ondergeteekende zich andermaal vastgehouden aan dat, hetwelk zij hem subsidiair in de keuze hadden gelaten, en heeft hij de eer hun regtstreeks de nevensgaande voorstellen aan te bieden, welke hem toeschijnen den geest en den inhoud daarvan te bevatten, en in welke hij getracht heeft zoo veel mogelijk de zienswijzen Hunner Excellentien te doen doorstralen.

(*get.*) H. VAN ZUILEN VAN NYEVELT.

ANNEXE E.

Behoorende tot de verbale Nota van den Baron *van Zuylen*, dd. 5 Februarij 1833.

Art. 1. Oogenblikkelijk na de uitwisseling van de ratifikatien der tegenwoordige conventie, zullen H. H. M. M. de Koning der Franschen en de Koning van het vereenigde Rijk van Groot-Brittannie en Ierland het embargo opheffen, hetwelk zij op de schepen, vaartuigen en koopmanschappen, aan de onderdanen van Z. M. den Koning der Nederlanden toebehoorende, gelegd hebben, en zullen alle schepen met derzelver ladingen terstond in vrijheid worden gesteld en aan derzelver respektieve eigenaars teruggegeven.

Desgelijks verbindt zich Z. M. de Koning der Nederlanden om de in zijne staten, opzigtelijk de Fransche en Engelsche vlaggen genomen maatregelen te doen herroepen, derwijze dat de handelsbetrekkingen, die tusschen het koningrijk der Nederlanden en de koningrijken van Frankrijk en Groot-Brittannie bestonden, hersteld worden op denzelfden voet, waarop zij vóór den 1sten November 1832 zich bevonden.

Aanmerking: Het eerste gedeelte dezes artikels is letterlijk overgeschreven naar het 9de artikel van het ontwerp der beide Hoven, dd. 2 Januarij. Voor het overige is de wensch des 's Gravenhaagschen kabinets bekend om mede te werken tot de intrekking der maatregelen, die staan uitgedrukt in art. 1 en 2, en zulks door eene bepaling, afgezonderd van de conventie.

Art. 2. De Nederlandsche militairen, zoowel die der Marine, als der Koninklijke armee, tegenwoordig in Frankrijk vastgehouden wordende, zullen op hetzelfde tijdstip worden op vrije voeten gesteld, en ongehinderd naar de staten van Z. M. den Koning der Nederlanden kunnen wederkeeren, en wel met wapenen, bagadje, rijtuigen, paarden en andere aan de korpsen of enkele personen toebehoorende voorwerpen. De vlaggen, die mogten veroverd zijn, zullen worden terug gegeven.

Art. 3. Tot op de sluiting eens definitieven traktaats tusschen Holland en België, zal de vaart op de Schelde vrij zijn, behoudens de betaling der in 1814 vastgestelde tol- en visiterings-gelden.

Art. 4. De Hoven der Nederlanden, van Frankrijk en Groot-Brittanje verbinden zich om zich zonder verwijl onledig te houden met het definitieve traktaat, dat de betrekkingen tusschen de Nederlanden en België moet regelen; te dien einde zullen zij de Hoven van Oostenrijk, Pruissen en Rusland uitnoodigen om door deelneming daartoe mede te werken.

Art. 5. De uitwisseling van de ratifikatien der tegenwoordige conventie zal te Londen plaats hebben binnen den tijd van tien dagen op het laatst, indien zulks mogelijk is.

ANNEXE F.

Ontwerp van Conventie, aangeboden den 4den Februarij 1833.

HH. MM. de Koning der Franschen en de Koning van het Vereenigde rijk van Groot-Brittannie en Ierland ter eenre, en Z. M. de Koning der Nederlanden, Groothertog van Luxemburg, ter andere zijde, besloten hebbende om de tusschen hen voor den eersten November 1832 bestaande betrekkingen te herstellen door middel van de deswegens getroffen Conventie, hebben tot hunne gevolmagtigden benoemd de Heeren ......, die, behoorlijk gemagtigd, omtrent de volgende Artikelen zijn overeengekomen:

Artikel 1. Terstond na de uitwisseling van de ratificatien der tegenwoordige Conventie, zullen door HH. MM. den Koning der Franschen en den Koning van het Vereenigde rijk van Groot-Brittannie en Ierland, gelijk mede door Z. M. den Koning der Nederlanden, Groothertog van Luxemburg, bevelen worden uitgevaardigd ter opheffing van al de maatregelen van strengheid, welke van weerszijden sedert den eersten November 1832 zijn daargesteld, te dien effecte, dat de tusschen hen bestaande betrekkingen hersteld worden op denzelfden voet waarop dezelven op dat tijdstip zich bevonden.

De vaart op de Schelde zal vrij blijven, en tot op de sluiting eener definitive schikking zal dezelve gehouden worden zoodanig als zij zich bevond voor den eersten November 1832.

Art. 2. De Hollandsche land- en zee-soldaten, momentaneel in Frankrijk gehouden wordende, en de garnizoenen der Citadel van Antwerpen en onderhoorige forten uitgemaakt hebbende, zullen met hunne bagaadje onverwijld terug keeren binnen de Staten van Z. M. den Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg.

Art. 3. In afwachting dat de betrekkingen tusschen Holland en Belgie door een definitief traktaat geheel zullen zijn vastgesteld, erkent Z. M. de Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg, de neutraliteit van Belgie binnen de grenzen, welke aan hetzelve bij het tusschen de vijf Mogendheden en Belgie den 15den November 1831 gesloten traktaat zijn verzekerd geworden. en zal er, gedurende dien tusschentijd, volkomene wapenstilstand plaats hebben tusschen de troepen van Z. M. den Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg en de Belgische troepen.

Art. 4. Z. M. de Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg, verbindt zich om, onmiddellijk na de ratificatie der tegenwoordige Conventie, voor den koophandel de vaart op de Maas open te stellen, en zal de vaart op de Maas, tot dat een definitief réglement te dien opzigte zal zijn tot stand gekomen, onderworpen blijven aan de bepalingen van de op 31 Maart 1831 voor de Rijnvaart te Ments onderteekende conventie, voor zoo verre namelijk die bepalingen op de bedoelde rivier toepasselijk mogen wezen.

Art. 5. De hooge kontrakterende partijen verbinden zich om zich, zonder verwijl, onledig te houden met het definitief traktaat, hetwelk de betrekkingen tusschen Z. M. den Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg, en Belgie moet regelen. Zij zullen de hoven van Oostenrijk, pruissen en Rusland uitnoodigen daartoe mede te werken.

Art. 6. De uitwisseling van de ratificatien der tegenwoordige conventie zal te Londen plaats hebben binnen den tijd van tien dagen op het laatst.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 25sten Februarij.

Onder dagteekening van den 23sten dezer is te Wisbaden een besluit van het Nassausch ministerie openbaar gemaakt, waarbij gelast wordt, dat ingevolge der resolutien der kamer van afgevaardigden van den 10den april en 9den mei van het verige jaar, vijftien nieuwe afgevaardigden zullen worden verkozen, in de plaats van hen, die zich in de toenmalige zitting aan de beraadslagingen hebben onttrokken.

— Op den 20sten dezer, is eene stoom-vaart van Weenen naar Pesth, en van Pesth naar Semlin, langs den Donau, geopend.

— De *Moniteur Ottoman* van den 19de der vorige maand bevestigt de opdragt van het eiland Samos aan *Stephano Wogonides*, die tot nu toe het burgerlijk hoofd was der Grieken in het Turksche rijk gevestigd.

— Uit Rome schrijft men van den 12den dezer dat het Pauselijk bestuur ook dit jaar even als in het vorige, gedurende het karnaval het dragen van maskers heeft verboden, en daardoor op nieuw eenen gevoeligen slag aan een gedeelte der bevolking heeft toegebragt. De vreemde bezoekers waren meest alle naar Napels vertrokken. Daar het voor het oogenblik der hoofdstad aan geene bezetting ontbrak, moet dit verbod waarschijnlijk minder aan vrees dan wel aan voorzorg geweten worden, de naaste aanleiding zocht men in den algemeenen bijval die weinige weken te voren aan een treurspel van den heer *Nicolini*, de bekende geschiedenis van den Venetiaanschen doge *Antonio Foscarini* voorstellende was te beurt gevallen. Nadat het publiek bij de twee eerste representatien de menigvuldig daarin voorkomende uitdrukkingen van haat tegen dwingelandij, had toegejuicht, is de derde voorstelling verboden, en heeft men zulks waarschijnlijk als een bewijs van den kwaden geest onder de bevolking verspreid, bij het bestuur doen gelden. De kardinaal *Spinola* was voorts eenige dagen vroeger als legaat naar Bologna vertrokken, en wilde het gerucht dat binnen kort eene groote verandering in het bestuur zoude worden ingevoerd. De thans nog onbepaalde werkkring van den Staats-secretaris zoude tot het beleid der buitenlandsche aangelegenheden worden beperkt; terwijl het beheer der binnenlandsche administratie, der financien en van oorlog aan bijzondere hoofden zoude worden opgedragen; onder anderen het laatste aan eene wereldlijk persoon. Dit een en ander waren, tot nu toe slechts geruchten, waarvan de waarheid door velen betwijfeld werd.

DANKBETUIGING.

De Commissie tot het inzamelen der liefdegiften voor de gekwetsten en weduwen of kinderen der gesneuvelden op het kasteel van Antwerpen, op de schepen en nabij liggende forten, te dezer stede gevestigd, maakt bij deze weder met hartelijken dank, eervolle melding, van het onderstaande bij dezelve ontvangen, als:

Door tusschenkomst van den Wel Eerw. Heer *J. Begeman*, Predikant te Dongen . . . . f 20,00.

Van den Wel Edelen Heer *W. J. J. van Franckenberg en Proschlitz*, Burgemeester van Sas-van Gent, het Provenue van het Kaartspel, door eenige menschen-vrienden aldaar bijeengezameld . . . - 24,75.

De zuivere opbrengst van een vocaal en instrumentaal Concert, op den [illegible] dezer, door het Muzijkgezelschap *de Harmonie* alhier gegeven. - 221,02⁵

Van de Boekhandelaars *Broese & Comp.*, de opbrengst der tweede druk van La Piété d'Asa, Roi de Juda, avant de livrer bataille aux Etheopiens, sermon, 2 chroniques, XIV vs. 11, prononcé à l'occasion du jour de jeûne et de prière, du 2 December 1832, par *L. G. James* Pasteur de L'Eglise Wallonne à Breda, na aftrek van eenige Liefdegiften, aan gekweste krijgslieden, bij hun doortrekken door deze Vesting uitgedeeld . . . . . . - 243,30.

Van de Leerlingen uit de Fransche school van den heer *van Gool*, onderwijzer te Oosterhout . . . . - 8,00.

Van de Leerlingen uit de school van den heer *A. Bossers*, onderwijzer te Fijnaart . . . . - 22,60⁵.

f 539,68.

Te voren ontvangen. . . . - 1059,94⁵.

Generaal Bedrag tot heden. . . f 1599,62⁵.

Breda, den 27sten Februarij 1833.

Namens gezegd Commissie,
W. VERLEGH, Secr.

BIJZONDERE GIFTEN voor den Vrijwilliger *Morre*, zijn linkerhand en regterarm bij de belegering van het Citadel verloren hebbende.

Sedert de vorige opgave is voor opgemelden wederom ontvangen:

Van *F. D. L.* te Lage Zwaluwe, uit de Spaarpot zijner kinderen en van eenige weinige scholieren, met een vierregelig versje. . . . . f 2,60.

Van Mevrouw *N. N.* buiten Zutphen. . . . . . - 10,00.

Van een gegeven Assaut te Rotterdam, ten huize van den Schermmeester *A. Dekker*. . . . . . - 6,40.

Van *A. C. G.* uit Hartdonk. . . . . - 3,00.

Van *N. N.* te Rotterdam . . . . - 13,00.

Van Mejufvrouw *R.* uit Heumen. . . . . - 10,00.

Van eenige ingezetenen van Lent. . . . . . . - 11,25.

Van Mejufvrouw *E. H.* te Nijmegen. . . . . . - 3,00

Van Lina *M. K.* . . . . - 2,00.

Van de leerlingen uit de Fr. en Nederd. school van den heer *F. B. van Es* te Delft, zijnde hunne verbeurde boetens welke eens in 't jaar de jeugd een vrolijke dag verschaft. . . . . - 4,95.

Van *M. F. B. W.* te Bergen-op-Zoom. . . . . . . - 5,00.

Van *J. P. V.* te Rotterdam, 2 coupons n°. 93872 en 93873 à f 12,37⁵. . . . . - 24,75.

Van *N. N.* te idem. . . . . - 5,00.

Bedrag der vorige opgaven . . . . f 651,23.

Totaal. . . . f 751,88.

Breda, den 28sten Februarij 1833.

BROESE & COMP.

DANKBETUIGING VAN *JACOBUS MORRE.*

De bij onze Kanonniers welbekende Vrijwilliger *Jacobus Morre*, wien in den strijd voor Koning en Vaderland, het treurig lot is te beurt gevallen, zijn regterarm en linkerhand te verliezen, en die zich thans in het hospitaal alhier bevindt, diep getroffen over de liefdegiften, welke hij van zoo vele menschenvrienden in het Vaderland, tot verzachting van zijnen droevigen toestand in zulk eene ruime mate ontvangt, en buiten staat om zelf zijnen dank daarvoor openlijk aan den dag te leggen, heeft mij, die hem, als onderwijzer in den Godsdienst, dagelijks onderwijs geeft in de leer der zaligheid, verzocht, om in dezen de tolk zijner opregte gevoelens te zijn.

Gaarne kwijt ik mij van deze aangenamen pligt: allen zijne weldoeners, uit zijnen naam en *met zijne woorden*, betuigende: dat hij hun hartelijk dankbaar is en immer blijven zal, voor al de bewijzen van liefderijke deelneming, hem dagelijks gegeven, en dat hij niets vuriger wenscht, dan dat de Hemelsche Vader hun dit liefdewerk om den wil onzes Heeren, genadiglijk zal vergelden in dit en in het toekomende leven.

Breda, den 28 Februarij 1833. A. M. HARTHOORN.

Beurspriis der Effecten, te Amsterdam.

WOENSDAG, 27 Februarij 1833.

NEDERLANDEN, Werkelijke schuld, 2½ pCt.	f 44 à 45	45
Uitgestelde schuld	[illegible] à 1	
Kansbiljetten	- 17 à 18	17
Amortisatie Syndicaat, 4½ pCt.	- 76 à 77	76½
Idem idem 3½ pCt.	- 59½ à 60	59
Oorlogslasten 1830 à 5 pCt.	- 95 à 96	96
Vrijw. geld. 1831 à 6 pCt.	- 100 à 100	100
Nieuwe idem. 1832 à 5 pCt.	- 83 à 84	84
Schatkistbiljetten, 6 pCt.	- 100 à 100	100
Handel-Maatschappij, 4½ pCt.	- 85 à 86	86
FRANKRIJK, inschr. op 't Grootboek 3 pCt.	- 79 à 79	79
RUSLAND, Bij Hope en Comp., 5 pCt.	- 97 à 97	97
Bij [illegible] 1828, 5 pCt.	- 97 à 98	98
SPANJE, Certific. Amst., 5 pCt.	- 61 à 62	61
Dezelve 3 pCt.	- 39½ à 40	39
Uitgestelde schuld	- 10 à 10½	10

---

* * Heden, trof mij de gevoeligste slag mijnes levens, bij het afsterven van mijne waarde Echtgenoot, CORNELIS ZOM, aan de gevolgen eener Beroerte, in den ouderdom van *acht-en-zeventig* jaren; mij nalatende *twee* kinderen, te jong om hun verlies te kunnen beseffen.

Vrienden en Bekenden zoo binnen als buiten de Stad, gelieven deze als bijzondere en algemeene kennisgeving aan te nemen.

Rotterdam, *den* 21sten *Februarij* 1833.

ALIDA BUTJEN.
Wed. C. Zom.

De Wasch-Kaarsenmakerij zal op denzelfden voet gecontinueerd worden door *Cornelis Zom*, Neef van den overledenen.

Voor 't Rijk.

AMORTISATIE-SYNDICAAT.

ADMINISTRATIE DER DOMEINEN, WEGEN, VAARTEN ENZ.

VERPACHTING VAN TOLLEN.

De Agent van 't Domein te *Breda*, zal, op Maandag den 4den Maart 1833, 's morgens om 10 ure, ten Stadhuize van *Breda*, al of niet in tegenwoordigheid van den Heere Inspecteur der Domeinen in het Eerste Ressort, en ten overstaan van den Heere Burgemeester dezer Stad *Breda*, voor den tijd van één Jaar, ingaande 1°. April 1833, Verpachten:

De TOLLEN, aan alle de Barrières op de Groote Wegen der 1ste klasse n°. 3, 7 en 8, in genoemd Agentschap, breeder bij Billetten omschreven.

De voorwaarden van Verpachting liggen ter lezing ten kantore van den Agent en in het Koffijhuis bij *A. Pijtak* te Breda.

Breda, *den* 11den *Februarij* 1833.

De Agent voornoemd,
M. SMITS.

---

* * *Uit de Hand te Koop* een weldoortimmerd BUITENGOED, genaamd *BRAQUE-STEIN*, staande en gelegen in de Ridderstraat te *Oosterhout*, provincie Noord-Braband, bijzonder geschikt voor zomer- en Winter-verblijf, voorzien van een Spacieusen Kelder, Keukens met alle gemakken, Regen- en Pompwater, twee Kelders, vier Beneden-Kamers en een Kabinetje, vier Boven-Kamers en drie Kabinetten, alle behangen en geplafonneerde Kamers met stookplaatsen, wijders groote Droogzolder met Vliering, Stallings voor vijf Paarden, Koetshuis, een Neerhuis met vier vertrekken, een Schuur tot berging van hout en turf en waarin stalling voor Koebeesten met overplein, eene groote Schuur met Tuinmans woning, benevens eene groote Houtgewas, aangelegde Tuin met Koepel, Vijver, Moeserij met veel vruchtdragende Boomen, Broeijerij met een Bloeme- en Stookkast, te zamen groot een bunder, vier-en-zestig roeden, vijf-en-zestig ellen.

Alsmede een perceel ZAAILAND, groot een bunder, twaalf roeden, zestig ellen, gelegen tegenover de Buizinge aan de overzijde van de straat.

Te bevragen te *Oosterhout* bij den Notaris ADRIAAN BROUWERS, Mzn., wijk G. n°. 601.

---

* * De ondergeteekende heeft zich voorgesteld, met toestemming van den Heere Opperbevelhebber dezer Vesting, op Donderdag den 7den Maart, alhier in de de Zaal van den Schouwburg te geven:

VOCAAL- EN INSTRUMENTAAL CONCERT.

Hij zal de eer hebben het Kunstminnend publiek een Abbonnement-Lijst ter teekening aan te bieden, en hoopt daardoor in staat gesteld te worden, zijn voorgenomen plan ten uitvoer te brengen.

Breda, 28 *Februarij* 1833.

W. H. DAHMEN,
Muzijk Directeur van Nijmegen.

---

* * De ondergeteekende W. PIETERSE, gepatenteerd Commissionair te *Goes*, op de Beestemarkt, Lett. B. n°. 48, adverteert, dat bij hem genoegzaam voorhanden en verkrijgbaar zijn PLAATSVERVANGERS voor de Nationale Militie en Schutterijen, zoo voor den 2e als 1e Ban derzelve op zeer solide voorwaarden.

Informatien te bekomen te 's Bosch, bij *de Laat* in de Zwaan; te Roozendaal bij den Heer Notaris *Boks*; te Tilburg bij de Wed. *van Roessel* en te Rotterdam ten kantore op de Vlasmarkt bij *M. van der Horst*.

Verhuurt ook alle soorten van RIJTUIGEN en PAARDEN te *Goes*, wijk B, n°. 48, en verzekert zijne Begunstigers van prompte civiele bediening.

Passagiers en Reizigers aan onderscheidene Veeren, of met Stoombooten aankomende en Rijtuigen verlangende, gelieve te zorgen dat er daags te voren schriftelijk kennis is gegeven aan den ondergeteekende, ten einde voor de afhaling te kunnen zorgen.

W. PIETERSE,
Gep. Commissionair.

---

* * Bij den Boekhandelaar C. C. VAN DER HOEK, te *Leijden*, is in 't laatst van 1832 uitgegeven en verzonden:

C. PRUIJS VAN DER HOEVEN, Historische Lessen over de *Cholera*, f 1,10. Men vindt eene gunstige beoordeeling van dit werkje in de Letteroefening, No. 15 en 16, van 1832, en in de recensent No. 1, van 1833.

COOPER, *de laatste der Mohikanen of de Engelschen in Amerika*, 2 deelen f 6,50.

Te Breda, bij BROESE en COMP, Boekdrukkers en Boekverkoopers.